PETROVO ZAPŘENÍ

Původ materiálu

Elen Plzáková

Pořadí v lekci

36

Ž 51,6-Proti tobě samému jsem zhřešil, spáchal jsem, co je zlé ve tvých očích. A tak se ukážeš spravedlivý v tom, co vyřkneš, ryzí ve svém soudu.

liturgické čtení- L 22,54-62

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

-**Petrovo zapření** je jednou epizodou v celém Ježíšově pašijním příběhu. Nejstarší církvi, která uchovávala a zpracovávala tradici o dějích Ježíše Krista, na této epizodě zřejmě velice záleželo (proto také ji najdeme, téměř shodně podanou, ve všech čtyřech evangeliích). Jistě předně proto, aby tak bylo stále připomínáno, že ani první ze Dvanácti, Šimon Petr, nestojí a není Skalou vlastní silou a dokonalostí, nýbrž jedině milostí svého Pána. Jeho „petrovství" čili „skalnictví" nebylo založeno na žádném jeho výkonu nebo zásluze ani nepřecházelo v jeho majetek, o němž by mohl podle své vůle rozhodovat a na nějž by mohl sebevědomě spoléhat. Petrovo zapření je tak příběhem důležitým předně pro náš osobní vztah k Pánu; pro církev pak potud, aby ji učil nikdy nedoufat v člověka. (Dle J.B. Součka: „Utrpení Páně podle evangelií").

- tento oddílek (Lk 22,54-62) soustřeďuje pohled na Petra.**Petr**je zde v záři reflektorů (či spíš v záři plamenů ohně); na něm má být cosi ilustrováno (co se týká vztahu k Ježíši)... Scéna zapření je velice pečlivě vystavěná. Slyšíme tu rozhovor (nebo jakýsi neformální výslech), během kterého je Petr třikrát „obviněn", že patří k Ježíši. Petr se svým výrokem *„vůbec ho neznám"*vlastně od Ježíše ODvrátil. Začal se vzdalovat Ježíši, zříká se společenství s ním. Že tak učinil třikrát, naznačuje definitivnost jeho rozhodnutí. Lukáš tuto scénu podává zřejmě jako modelovou situaci. Do Ježíšova příběhu zapracovává křesťanskou zkušenost nepochopení, veřejných útoků a hrozby pronásledování. Svou pozornost přitom soustřeďuje na fakt, že selhává i víra opor, které se ještě nedávno holedbaly svou výdrží. „Evangelista vidí i předního učedníka jako člověka, který selhává a poznává svou slabost, přitom však neztrácí vnitřní cenu, založenou na Božím odpuštění." (NZ s výkladovými poznámkami, s. 98)

- **kohout** je symbolem rozednění, začátku nového dne. A tím i symbolem budoucnosti, rozbřesku nové doby. I pro Petra, v jeho beznadějné situaci, se v kohoutím zakokrhání skrývala nová naděje. (TdV, s.182).

- třikrát mne zapřeš -na trojí otázku, kterou v každém evangeliu alespoň jednou položí služka, Petr odpovídá uhnutím nebo přímým zapřením. Ve všech čtyřech evangeliích se alespoň jednou objeví slovo *„zapřít“*, kterého Ježíš použil ve své předpovědi (srv. Lk 22,34par) a které v nejstarší církvi nabývalo takřka technického významu; označovalo se jím žalostné odstoupení, ne-li přímo odpadnutí od Ježíše Krista. Znamenalo pravý protiklad vytrvalosti víry a vyznavačské statečnosti.

- **tu se Pán obrátil a pohleděl na Petra**- nečteme tam nic o vyčítavém pohledu; spíš tomu můžeme rozumět tak, že Ježíš se k nám obrací (neodvrací se od nás) ani když jsme „zakopli a upadli“. Ježíš se neobrací, aby pohrdavým pohledem Petra dorazil, ale aby jej přivedl k „rozpomenutí se“ na své slovo. To vede k tomu, že je Petr schopen uvědomit si své selhání.

- **Petrův pláč**-je jím vyjádřeno zděšení nad vlastním selháním a pádem, stud a touha po obnovení přerušeného vztahu s Pánem, pokání, prosba o pomoc. – Kdy a jak mu Pán pomohl, tj. čím ho ujistil o svém odpuštění, Lukáš výslovně neříká. Z celé stavby prvokřesťanské zvěsti však vyplývá, že se to stalo tehdy, když se Vzkříšený zjevil Šimonovi Petrovi jako jednomu z prvních svých svědků (srv. Lk 24,34). Vzhledem k tomu, že Lukáš píše v době, kdy už křesťané mají za sebou různá lokální pronásledování, má oddíl zřejmě už i pastoračně povzbuzující rovinu: připravuje křesťany (teofily) na nepříznivou reakci a osočování, na nebezpečí zapření; nijak toto provinění nezlehčuje (což vyplyne z toho, když připomeneme jalové Petrovo holedbání) a zároveň ukazuje, že i pro zapírače vede cesta zpátky do společenství kolem Krista.

ÚSKALÍ TEXTU

- mohl mít Petr Ježíše rád, když jej zapřel? - Až do té rozhodující chvíle na nádvoří si byl Petr jist, že by se mu něco podobného nemohlo stát. Že kdyby všichni, tak on nepochybně nikdy neselže (Lk22,33). My jsme na tom podobně jako on. Při otázce, zda bychom mohli zapřít někoho, koho máme rádi, si dovedeme představit, jak leckdo z lidí, které známe, by možná něco takového udělal. U sebe to pokládáme za nemožné.

- o Ježíši toho v tomhle příběhu moc neslyšíme, a přitom je to jeho příběh. Petr je tam důležitý jen proto, aby bylo zřetelně vidět, že následovat Ježíše není nic samozřejmého, že k víře patří rozhodování stát za Ježíšem i na nelehké cestě a že to není bez rizika. Že je to „Ježíšův příběh“, naznačuje i Lukášova vsuvka, která se jinde nevyskytuje, totiž slova: *„Pán se*

obrátil a pohleděl na Petra"(v. 61a). Je to Ježíš, kdo i v našem průšvihu je a chce zůstat naším Pánem.

POMŮCKY:

- *příběh Petrova zapření je dobře dramaticky zpracovaný, skoro jako by evangelista psal scénář ke scénce. Zkuste ji s dětmi sehrát jako malé představení; můžete je pak předvést ve shromáždění ostatním.*

- *jako pomůcku k výkladu nejmenším dětem si připravte doma šablonu kohouta. Toho pak každému z dětí obkreslete na papír a nechte je, aby si jej pestře vymalovaly. Pokud budete mít dostatek času, můžete jim jejich výtvory pomoci vystřihnout a případně ještě kouskem izolepy přilepit na špejli. Výrobek může posloužit jako dekorace do květináče. (S probíranou úlohou sice kohout souvisí jen okrajově, ale tato názorná pomůcka může u malých dětí pomoci zafixovat příběh Petrova zapření).*

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

a) pro mladší školní věk

Když provedete něco obzvlášť nepěkného (zalžete mamince, podvedete kamaráda...), co vás vede k tomu, abyste toho litovali: strach z výprasku či obava, že vám to kamarád oplatí? Nebo spíš to, když vidíte, jak maminku mrzí, co jste provedli, případně když si uvědomíte, že jste přišli o kamaráda?

b) pro střední a starší školní věk

Může člověk zradit někoho, koho má rád? Jak taková zrada (zapření druhého) může vypadat (lež, nevěra, vyhnutí se setkání s druhým...) ? Co k takovému jednání člověka obvykle vede?

c) pro Teofila

Teofil:Lukáši, co se stane v případě, když člověk, člen sboru, zapře před druhými Krista (a nemusí to být jen slovy; když se prostě zachová, jako by jej neznal, jako by s Ježíšem neměl nic společného...) co s ním? Jak s ním jednat? Má vůbec šanci na odpuštění?

Lukáš:Taková věc, že křesťan zapře Krista, se stát může. Dokonce i lidem velmi věřícím; i takovým, kdo mají v církvi důležité místo a jsou druhými váženi. - Nevěříš? - Tak poslouchej příběh o jednom váženém člověku, který měl k Ježíši velmi blízko a přece jej zapřel. Jak říkám, stát se to může, ale záleží pak na tom, jak to člověk vyhodnotí, jestli se z toho otřepe, nebo zda je mu to upřímně líto a hledá cestu zpátky...

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

Využijete-li navrženou motivaci, můžete pak navázat, že Petr, blízký učedník, či dokonce přítel Ježíšův, provedl také něco velmi nepěkného. Zapřel Ježíše, ze strachu se k němu neznal, když to s Ježíšem nabralo směr k utrpení, posměchu...

I. Motivace

II. Petr se snaží nenápadně následovat Ježíše

III. Je odhalen a třikrát označen jako ten, kdo patří k Ježíši

IV. Strachem sevřený Petr to třikrát popírá

V. Jak to s Petrem skončilo? Skoncoval s ním Ježíš?

VI. Petrův pláč nám napovídá, že to bude asi jinak...

b) pro střední a starší školní věk

Při využití navržené motivace se dá vyjít z toho, že Petr měl Ježíše rád, možná si myslel, že ho má nejraději ze všech. A ukázalo se, že selhal. Ukazuje se, že na sebe nemůžeme nejvíc spoléhat...

I. Motivace

II. Petr má strach o Ježíše a chce sledovat, co s ním bude po jeho zatčení

III. Petr je odhalen jako ten, kdo patří k Ježíši

IV. Petr má strach o sebe a tak zapírá, že by měl s Ježíšem cokoli společného

V. Kohout kokrhá, Ježíš se ohlíží na Petra, Petr se rozpomíná a pláče...

VI. Kdo lituje, má naději

VYPRÁVĚNÍ

I. JEŽÍŠE VEDOU JAKO ZLOČINCE

L: Ježíše zatkla vojenská hlídka v Getsemanské zahradě a vedla ho. Když vede přesila lidí jednoho svázaného člověka, vždycky je v tom něco ponižujícího.

T: Ano, takhle vodívají zločince. I kdyby to byl kdovíjaký násilník, v té chvíli je to ubožák, vydaný do lidských rukou. Vedou ho na provaze nebo na řetěze, jako zvíře, vedou ho někam, kam on sám nechce.

L : To je ještě výraznější, když vedou člověka nevinného. Ty řetězy nebo provazy na rukou a na nohou nejen že řežou do kůže a zraňují, ale také znamenají, že člověk člověku vzal svobodu. Provazy na rukou Ježíšových rukou ještě navíc vypovídají o tom, že tu zaslepení lidé vedou svázaného Boha.

II. CO DĚLALI UČEDNÍCI

T: Co se stalo s učedníky v takovou chvíli?

L: Strach je přemohl. Představ si – někoho máš rád, spoléháš na něj je to pro tebe autorita, která všechno ví a zařídí, a najednou právě jeho vedou jako zločince v řetězech. Každou chvíli někomu pomáhal, a teď sám sobě nepomohl. A oni pro něj také nedokázali nic udělat. Byla to zbabělost a bylo v tom i zklamání. Ježíš jim několikrát předpověděl, že bude trpět, ale oni tomu nerozuměli, mysleli, že s Ježíšem prožijí šťastný život v bezpečí. Teď se nedokázali vyrovnat s tím, že sám Ježíš byl v nebezpečí.

III. DŘÍVE STATEČNÝ PETR SELHÁVÁ

T: A co Petr, za toho přece Ježíš prosil a Petr měl být posilou svým bratřím. Dokázal to alespoň on?

L: Petr v sobě našem aspoň tolik statečnosti, že jako ostatní neutekl, ale s povzdálí sledoval skupinu vojáků, která smýkala spoutaným Ježíšem. S odstupem se za nimi plížil, schovával se do tmy. Zdá se ti možná, že tím aspoň trochu plnil svoje prohlášení, že je hotov jít se svým Pánem i do vězení a na smrt. Ale nedopadlo to dobře. Tak mu to ostatně tehdy předpověděl i sám Ježíš, když mu na to řekl, že ještě než kohout zakokrhá, třikrát Ježíše zapře. Zapře toho, komu vyznával, že ho nikdy neopustí. Ježíš ho znal lépe, než Petr sám sebe. Věděl, že Petr bude mít o sebe takový strach, že nejen nebude schopen ani se pokusit o nějakou pomoc, ale dokonce se k němu nebude znát a bude tvrdit, že Ježíše vůbec nezná. Pro Petra začala noc možná jeho největšího selhání v jeho životě a s tím největšího ponížení.

IV. U OHNĚ

T: Jak to vlastně s tím Petrem bylo?

L: Ježíše odvedli do velekněžova domu, kde ho budou vyslýchat. Petr v sobě našel tolik odvahy, že dokázal dojít k tomu domu, vmísit se mezi lidi a usednout s nimi na dvoře u ohně. Všichni se ohřívali u plamenů, bylo už noční chladno. Mluvilo se o Ježíšově zatčení. Jaké to asi muselo být pro Petra? On sám mlčel. Ale plameny ohně osvěcovaly tváře lidí a jedna z velekněžových služek si všimla Petrova obličeje a poznala ho. „To je přece jeden z těch, co chodívali s tím zatčeným Ježíšem, kteří se stále zdržovali v jeho blízkosti.“ Snad to ani nemusela myslet zle, téma bylo ve vzduchu, mluvilo se o tom a ona prostě poznala někoho, kdo by jim možná mohl říct další podrobnosti, jak to s tím zatčením a vůbec s Ježíšem bylo. Ale Petr byl tak ochromen strachem, že navzdory svému statečnému vyznání, které Pánu říkal pár hodin před tím, teď prohlásil: „Vůbec toho člověka neznám.“

T: To že dokázal říct? Ten Petr, který jindy vyznával: Já tě pokládám za Božího Mesiáše, toho, který nás přišel zachránit a ukázat nám, jak velice nás má Bůh rád?

L: Ano, a pak to ještě dvakrát zopakoval. Uviděl ho zase někdo jiný a řekl: “Ty jsi také jeden z jeho učedníků!“ Petr odpověděl: „Nejsem.“ Klepal se u toho ohně ne zimou, ale strachem o sebe. Měl takový strach, že mu ani nedošlo, co provádí. Asi za hodinu mu zas jiný člověk řekl: “ I tenhle byl určitě s ním, vždyť je také z Galileje!“ Petr na to řekl:“Vůbec nevím, o čem mluvíš.“

V. STRACH O SEBE

T: Jak to tak mohl říci? Vždyť to byla snad nejhorší odpověď, jakou mohl dát.

L: Máš pravdu, byla to odpověď, kterou Petrovi nadiktoval strach. Odpověď uhýbavá a vypočítavá. Prý nevěděl, o čem mluví – a přitom se celou noc nemluvilo o ničem jiném. Petr se bál těch lidí, proto nechtěl mít nic společného s tím, co byl zatčen, vždyť podobně by se mohlo vést i Petrovi, kdyby se dověděli, že je Ježíšovým učedníkem. Chtěl vypadat dobře před lidmi, před služkou, před cizími lidmi. A přitom by si oni dost možná i rádi poslechli, kdo je Ježíš a co se doopravdy stalo. Ale Petr ve svém strachu usoudil, že bude pro něj lepší, když si budou myslet, že s Ježíšem neměl nikdy nic společného.

T: Ten strach, to je opravdu hrozná věc! Ale povídej, Lukáši, jak to bylo dál.

VI. NOVÝ DEN A NOVÁ PŘÍLEŽITOST

L: Do této poslední Petrovy odpovědi zaznělo zakokrhání kohouta. Vycházelo slunce, kohout ho vítal, nastával nový den a nová příležitost, rozhodně to byla nová příležitost pro Petra.

T: Jak to myslíš, po tom, co udělal – nová příležitost, vždyť on Ježíši strašně ublížil! Opustit přítele v jeho nejtěžší chvíli, to je stejně odporné jako zrada. Vůbec bych se nedivil, kdyby potom Ježíš Petra už nikdy nechtěl vidět.

L: Vidíš, a přece to byla pro Petra nová příležitost. Když uslyšel to kohoutí zakokrhání, vzpomněl si na to, že mu to Ježíš předpověděl; on věděl o nebezpečích, která na Petra čekají. Ale Petr si vzpomněl i na to, že se Ježíš za něho modlil, aby jeho víra neselhala úplně. A že s ním Ježíš počítá, aby byl budoucnu posilou svým bratřím! Jak já, takový ubožák, mohu být někomu posilou. Vždyť jsem se bál lidí víc než Boha. To vše si Petr uvědomil, když na sobě pocítil pohled Kristův. Vyšel ven a hořce se rozplakal. Plakal sám nad sebou, nad svou ubohostí, věrolomností, nad utrpením jeho Pána, které ještě sám zhoršil. Ale i nad tím, že ho Ježíš neodepsal, že mu dává novou možnost.

Takové bylo Petrovo obrácení, o kterém také Ježíš mluvil. Takové to bývá se všemi lidmi, kteří se provinili, třeba někomu ublížili, a litují toho. Obrácení má mnoho podob a pláč je jedna z nich. Jistě, lepší je nedělat zlé věci. Ale když se to stane, neznamená to, že by cesta k Bohu byla úplně zavřená. První krok na cestě ze zlého a z viny je lítost. Pro Petra to byl dobrý začátek na cestě k tomu, aby byl posilou pro své bratry.

VII. ODPUŠTĚNÍ VIN

T: Děkuji ti za tenhle příběh. Myslím, že Petr ublížil nejvíc sám sobě. A možná ublížil i těm, kteří ho tam na nádvoří velekněžova domu poznali, připravil je o příležitost poznat, že ten,

komu se tam v domě velekněze posmívají a koho bijí, je Mesiáš, kterého na svět poslal sám Bůh. A zase znovu vidím, jak Ježíš, kterého tak trápili, uměl odpouštět. Pomohl ven z viny Petrovi, který ho tak ošklivě zapřel. To je to dobrá zpráva pro všechny viníky. Taky jsem si uvědomil, že někdy hořký pláč je to nejlepší, co může člověk udělat.

L: Souhlasím s tebou, ale nezapomeň, že to je jen první krok. Pak je třeba jít dál. Petr se stal jedním z těch, kdo založili první křesťanský sbor v Jeruzalémě. Právě on se stal pro své bratry velkou posilou. Ten Petr, který tak selhal, který se musel stydět sám před sebou a ještě víc před svým Pánem, ten potom s velikou statečností kázal, proto se dostal i do vězení a už se nikoho nebál. Dokázal to z obrovské síly, kterou dostal, když mu Ježíš odpustil. Tak mocná věc je odpuštění, a to působí, i když odpustí člověk člověku. Však se za to modlíme – odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. I to nás naučil Ježíš Kristus. Když za nám provede někdo něco špatného a pak přijde za námi s prosbou: Je mi to líto, odpustíš mu! To je jeho příkaz a ještě víc jeho rada, jak spolu žít.

MODLITBA

Pane, prosíme, ochraňuj nás před tím, abychom se zachovali věrolomně. Nauč nás být dobrými přáteli. Prosíme tě i za to, abys nás podpořil, když se bojíme mluvit o tobě se svými spolužáky a kamarády. Možná se nám někdy i smějí a nám to je líto, ale podle Petrova příběhu víme, že i jim může pomoct, když se dovědí, že ty jsi tak dobrý a že tobě věříme. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Napadlo vás, že slovu „zapření“ můžeme rozumět také pozitivně? Když například lidé skrývali za války před gestapem partyzány nebo Židy a „zapírali je“, tak to byl čin odvahy, který chránil život druhých za cenu nasazení vlastního života. To je pravý opak toho, co udělal v příběhu „o zapření“ Petr: ze strachu o svůj život zapřel Ježíše.

- Kdyby na vás někdo, třeba ve škole, nebo v zájmové partě upozornil, že jste křesťané, nebáli byste se k tomu přiznat? Nevyhnuli byste se přiznání k Ježíšovi?

- Zažili jste na vlastní kůži, že vás někdo „zapřel“? Jak vám přitom bylo?

Odkaz na pracovní list
36 Petrovo zapření
Odkaz na píseň
Zůstaň s námi, Pane (EZ622)

Byl jsi tam, když byl křižován můj Pán

Vy silní ve víře (SV382)

Ó Beránku nevinný, jenžs pro nás na kříži umřel

Zas k tobě, Kriste, úpím (EZ507)

Vstal Kristus z mrtvých, všech útrap zbavený

Cílová skupina

Školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 22,54–62